

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№ 1/9-213 від 16 квітня 2020 року

Керівникам департаментів (управлінь)
освіти і науки обласних, Київської
міської державних адміністрацій
Керівникам закладів загальної середньої освіти

Щодо проведення підсумкового оцінювання та організованого завершення 2019-2020 навчального року

Шановні колеги!

У зв'язку з епідеміологічною ситуацією, що склалася в Україні, з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) Міністерство освіти і науки України (далі - МОН) надає роз'яснення щодо забезпечення підсумкового оцінювання учнів та організованого завершення навчального року.

Щодо здійснення заходів, спрямованих на організоване завершення навчального року

У межах академічної автономії, відповідно до частин третьої та четвертої статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» питання організації освітнього процесу, виконання освітньої програми, навчального плану є внутрішніми питаннями кожного закладу загальної середньої освіти, його педагогічної ради та завданням педагогічних працівників.

З огляду на варіативність організації навчання з використанням технологій дистанційного навчання, МОН рекомендує закладам загальної середньої освіти:

- організувати освітній процес в умовах дистанційного навчання, у тому числі планування кількості та обсягу завдань та контрольних заходів, з урахуванням принципу здоров'язбереження, запобігаючи емоційному, ментальному та фізичному перевантаженню учнів;
- забезпечити всім учням доступ до навчальних матеріалів та завдань шляхом використання різних засобів обміну інформацією;
- організувати проведення окремих дистанційних консультацій для учнів, які хворіють або перебувають у режимі самоізоляції;
- укласти графік дистанційних перевірочних робіт та усних опитувань з метою недопущення перевантаження учнів і раціонального використання часу;
- провести підсумкове річне оцінювання навчальних досягнень учнів, враховуючи результати оцінювання з використанням технологій дистанційного навчання за другий семестр;
- завершити навчальний рік відповідно до структури, визначеної закладом загальної середньої освіти на початку навчального року, а також з урахуванням виконання календарно-тематичних планів;

- завершити оформлення шкільної документації, зокрема заповнення класних журналів, після прийняття Урядом рішення щодо послаблення карантинних обмежень;
- мінімізувати кількість звітної документації з питань організації дистанційного навчання учнів, яку мають подавати вчителі;
- організувати на початку 2020-2021 навчального року в 2-11-х класах проведення вхідного оцінювання учнів з метою діагностування рівня навчальних досягнень учнів за попередній рік та планування подальшої роботи із систематизації, узагальнення та закріплення навчального матеріалу, що вивчався учнями дистанційно;
- передбачити під час календарно-тематичного планування на 2020-2021 навчальний рік суттєве збільшення навчального часу на узагальнення та закріплення навчального матеріалу за попередній рік.

З метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) у 2019/2020 навчальному році пропонуємо не проводити масові заходи із залученням учасників освітнього процесу, у тому числі останні дзвоники та випускні вечори.

Привертаємо увагу до того, що оформлення свідоцтв про здобуття базової середньої освіти, свідоцтв досягнень, табелів навчальних досягнень учнів має бути завершено не пізніше 15 червня 2020 року.

Керівникам закладів загальної середньої освіти рекомендуємо розробити і затвердити графіки видачі випускникам 9-х класів свідоцтв про здобуття базової середньої освіти з урахуванням необхідності дотримання протиепідеміологічних вимог.

Учням 1-8, 10 класів, які не планують навчатися в іншому закладі освіти, доречно надіслати копії відповідних документів електронною поштою або в інший спосіб, з подальшим врученням оригіналу документа у вересні 2020-2021 навчального року.

Щодо організації оцінювання в умовах дистанційного навчання

Оцінювання є невід'ємною частиною процесу навчання, дистанційне навчання не є винятком.

Для учнів 1-2-х та 3-х пілотних класів початкової школи застосовується формувальне та підсумкове оцінювання. Для учнів 3-4-х класів початкової школи, базової та профільної школи - поточне, формувальне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання.

Оцінювання результатів навчальної діяльності може здійснюватись у синхронному або асинхронному режимі.

Синхронний режим дозволяє забезпечити більш об'єктивне оцінювання, проте вимагає відповідного технічного забезпечення у вчителя та всіх учнів.

Залишається ризик технічних збоїв під час виконання окремими учнями завдання, тому слід застосовувати індивідуальний підхід та передбачити можливість повторного виконання тесту (контрольної, самостійної роботи тощо).

У синхронному режимі учні можуть:

- виконувати тести на платформах Googleclassroom, Naurok, Moodle тощо за вибором вчителя та з урахуванням можливостей учня;
- виконувати письмові роботи, у тому числі диктанти, із використанням відеоінструментів Skype, Zoom тощо;
- брати участь в усних формах контролю (усний переказ, читання напам'ять вірша та прозових текстів, презентація та захист проєктів тощо) із використанням відеоінструментів Skype, Zoom індивідуально або в групах;
- брати участь в онлайн-семінарах та онлайн-форумах із використанням відеоінструментів Skype, Zoom або в чатах на платформах дистанційного навчання (наприклад, Moodle) у закритих групах Facebook та ін.;
- виконувати інші завдання, які пропонує вчитель.

Асинхронний режим є більш гнучким у застосуванні, оскільки учні можуть виконувати завдання у зручний час, проте менш об'єктивним. Для зменшення ризиків необ'єктивного оцінювання рекомендовано налаштувати опцію проходження тесту один раз та обмежити час на виконання завдання, встановити термін для здачі тесту (контрольної, практичної або самостійної роботи тощо), повідомляти результати (у разі неавтоматизованої перевірки робіт) індивідуально після здачі робіт всіма учнями. За необхідності вчитель може провести додаткове усне опитування учнів за допомогою одного із засобів телефонного або відеозв'язку.

В асинхронному режимі учні можуть:

- виконувати завдання на одній з платформ (Googleclassroom, Naurok, Moodle та ін. за вибором вчителя);
- виконувати письмові роботи у текстових редакторах (Word та ін.) або у зошитах та надсилати вчителю файли з виконаними завданнями електронною поштою, в один із месенджерів (Viber, WhatsApp, Facebook тощо) або іншими засобами поштового зв'язку (за відсутністю технічних засобів навчання або доступу до мережі Інтернет);
- писати диктанти з використанням аудіо або відеозаписів, створених та надісланих вчителем;
- знімати на відео або записувати аудіо усних відповідей та надсилати файли вчителю засобами електронного зв'язку;
- виконувати інші завдання, запропоновані вчителем.

Результати оцінювання навчальних досягнень рекомендовано повідомляти учням у такі способи: фіксувати в електронному щоденнику (за наявності), надсилати в індивідуальному порядку шляхом використання одного із засобів зв'язку (електронної пошти, смс-повідомлення, повідомлення в одному з месенджерів, повідомлення по телефону тощо). Оприлюднення списку оцінок для всього класу є неприпустимим.

Про способи оцінювання та канал зв'язку, який буде використовуватись учителем і учнями одного класу, необхідно повідомити учнів та їх батьків заздалегідь або оприлюднити цю інформацію на сайті закладу освіти. Важливо оптимізувати та мінімізувати кількість каналів зв'язку та платформ дистанційного навчання, які застосовуються вчителями для зв'язку з учнями.

Поточне та формувальне оцінювання

Основною метою оцінювання учнів в умовах дистанційного навчання є не перевірка і контроль, а забезпечення зворотного зв'язку вчителя з учнями. Тому в організації щоденного освітнього процесу варто надавати пріоритет не поточному, а формувальному оцінюванню, яке передбачає надання учням підтримки, коригування засобів та методів навчання у випадку виявлення їх неефективності. Результати виконаних учнями самостійних робіт мають використовуватися для відзначення їх успіхів, аналізу помилок, планування подальшої роботи з опанування навчального матеріалу в умовах дистанційного навчання.

Поточне оцінювання вчителі можуть здійснювати в усній і письмовій формах, застосовуючи такі його види: тестування, практичні, контрольні, діагностичні роботи, дослідницькі та творчі проекти, есе, усні співбесіди та опитування тощо. Кількість робіт, які підлягають поточному оцінюванню та передбачають фіксацію оцінки у класному журналі, під час дистанційного навчання варто оптимізувати з метою уникнення перевантаження учнів.

Якщо вчитель застосовує одну з платформ для дистанційного навчання (Googleclassroom, Naurok, Moodle тощо), він може налаштувати опцію переходу учня до наступної теми за умови виконання перевірконого завдання за вивчену тему. Це дозволить зменшити навантаження на вчителя, пов'язане з «ручною» перевіркою завдань, а учню - здійснювати самооцінювання успішності оволодіння навчальним матеріалом.

Більш традиційний підхід передбачає передачу виконаних письмових робіт (зроблених на комп'ютері або сфотографованих) через електронну пошту або платформу Googleclassroom, Moodle та інші, один із месенджерів (Viber, Facebook, WhatsApp тощо).

Усні завдання можуть бути оцінені учителем безпосередньо через Skype, Zoom або будь-який месенджер, що забезпечує відеозв'язок у синхронному режимі або перевірені опосередкованим способом через відео або аудіо файли, надіслані учнями на пошту вчителя.

За відсутності засобів Інтернет-зв'язку, зворотній зв'язок з учнями вчитель може підтримувати в телефонному режимі, а виконані завдання отримувати поштою.

Учитель може організувати самооцінювання учнями успішності своєї роботи, надіславши їм ключі для самоперевірки (після виконання роботи), критерії оцінювання та самооцінювання творчих робіт тощо.

Підсумкове оцінювання

Під час організації освітнього процесу з використанням дистанційних технологій навчання в умовах карантину підсумкове оцінювання (тематичне, семестрове та річне) може здійснюватися віддалено, із використанням цифрових технологій для всіх здобувачів освіти, незалежно від форми, за якою вони здобувають освіту (очної (денної та вечірньої), заочної, дистанційної, мережевої, сімейної (домашньої), екстернатної, педагогічного патронажу).

Підсумкова оцінка за семестр виставляється з урахуванням результатів поточного, тематичного оцінювання, оцінювання різних видів мовленнєвої діяльності, отриманих учнями під час дистанційного навчання та до його початку. Якщо з навчального предмета не передбачено тематичних підсумкових робіт, підсумкова оцінка може виставлятися за результатами поточного оцінювання. Учні, які не мають результатів поточного оцінювання з об'єктивних причин, можуть бути оцінені за результатами проведення семестрової контрольної роботи.

Для забезпечення рівних умов проходження оцінювання всіма учнями рекомендовано запровадити гнучкий графік проведення підсумкових контрольних робіт за II семестр, загальна тривалість якого має становити не менше двох тижнів. Якщо передбачається пересилання завдань та результатів оцінювання хоча б одним учнем засобом поштового зв'язку (за відсутності Інтернету та/або технічних засобів навчання), бажано збільшити часовий період, відведений для проходження підсумкового оцінювання.

Рекомендовано попередньо надіслати учням графік проведення всіх видів оцінювання, у якому буде зазначатися:

- форма та вид оцінювання з кожного навчального предмета;
- необхідні для цього ресурси;
- дата та тривалість проведення оцінювання (для синхронного режиму);
- дата та час розміщення завдань, кінцевий термін та спосіб їх подання (для асинхронного режиму).

Учитель має отримати зворотній зв'язок від усіх учнів щодо ознайомлення з графіком та наявності технічної можливості виконати та надіслати завдання у зазначений термін. Якщо хтось з учнів не має можливості виконати завдання, передбачити для них інший спосіб проходження оцінювання та пересилання матеріалів.

Якщо оцінювання проводиться в синхронному режимі, рекомендовано передбачити додаткову можливість його проходження для учнів, які не мають технічних засобів навчання або постійного підключення до мережі Інтернет, а також для тих, у кого відбувся технічний збій під час проходження оцінювання.

Тематичні та семестрові підсумкові роботи, які було проведено в умовах дистанційного навчання під час карантину, записуються в класному журналі без зазначення дати їх проведення.

Річне оцінювання виставляється з урахуванням результатів оцінювання за перший та другий семестри навчального року.

Відповідно до наказу МОН від 30 березня 2020 року № 463, зареєстрованого Міністерством юстиції України 09 квітня 2020 року за № 333/34616, учнів 4-х та 9-х класів у 2019-2020 навчальному році звільнено від державної підсумкової атестації (далі - ДПА). У відповідних документах про освіту робиться запис «звільнений(а)».

Учні 11-х класів складають ДПА у формі зовнішнього незалежного оцінювання (далі - ЗНО) відповідно до Календарного плану підготовки та проведення ЗНО 2020 року зі змінами, внесеними на підставі наказу Міністерства освіти і науки України від 06 квітня 2020 року № 480. У закладі освіти ДПА може складатися лише у випадках, передбачених законодавством. Документи про здобуття повної середньої освіти учні отримують після проходження ДПА.

Слід зазначити, що відповідно до статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» у разі відсутності результатів річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації після завершення навчання за освітньою програмою закладу освіти учень має право до початку нового навчального року пройти річне оцінювання та/або державну підсумкову атестацію.

Оцінювання учнів 1-2 класів та 3-х пілотних класів НУШ

Для учнів 1-2-х класів, а також 3-х пілотних класів НУШ, застосовується формувальне та підсумкове (завершальне) оцінювання, яке здійснюється шляхом спостереження за поведінкою учнів в різних видах діяльності та відстеження динаміки успішності виконання ними навчальних завдань.

Навчальні та творчі роботи учнів систематизуються у портфоліо, яке використовується під час оцінювання для відстеження навчального поступу учнів. Спостереження ведеться учителем протягом року та фіксується у щоденниках спостережень або іншим способом, визначеним учителем.

В умовах дистанційного навчання під час карантину учитель може продовжувати застосовувати метод портфоліо: відслідковувати динаміку навчального поступу учнів за їх роботами, фотографії яких можуть надсилатися батьками.

Для учнів 2-х класів та 3-х пілотних класів НУШ рекомендовано надсилати завдання для проведення діагностичних робіт, які виконуються учнями на роздрукованих бланках, у зошитах або на окремих аркушах. Результати виконаних робіт фотографуються та надсилаються вчителю електронною

поштою, одним із месенджерів (Viber, Facebook, WhatsApp тощо) або звичайною поштою. Діагностичні роботи можуть також створюватися вчителем та виконуватися учнями на одній з платформ дистанційного навчання (Googleclassroom, Naurok, Moodle та ін. за вибором вчителя).

Самооцінювання є невід'ємною складовою формувального оцінювання, тому до завдань, які надсилає вчитель дітям для виконання, бажано додавати завдання для самооцінювання за тією шкалою, яка вже знайома учням та застосовувалась раніше. Завдання, підготовлені вчителем за допомогою електронних засобів, можуть містити інструмент для самооцінювання учнів в ігровій формі, що сприятиме підвищенню мотивації учнів до їх виконання.

Завершальне підсумкове оцінювання у 1-2-х та 3-х пілотних класах НУШ здійснюється шляхом заповнення свідоцтва досягнень учнів за результатами виконаних ними робіт та спостережень. Для оцінювання динаміки особистісних досягнень учнів вчитель може скористатися своїми щоденниками спостережень, які велися до початку карантину та додатково залучити батьків до заповнення свідоцтва досягнень учнів. Якщо вчитель Чи залучатиме батьків до такої спільної роботи, бажано провести з ними консультацію (у синхронному або асинхронному режимі) щодо роз'яснення змісту кожного показника та його зовнішніх проявів або надіслати власні форми спостережень.

Форми щоденників спостережень, орієнтовні шкали для самооцінювання, бланки свідоцтв досягнень надано у таких документах:

- наказ МОН від 20 серпня 2018 року [№ 924](#) «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі»;
- наказ МОН від 27 серпня 2019 року [№ 1154](#) «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу»;
- лист МОН від 14 серпня 2019 року [№ 1/9-513](#) «Щодо методичних б рекомендацій для 3-х класів експериментальних закладів загальної середньої освіти».

Підсумкове оцінювання учнів, які здобувають освіту за індивідуальною формою

Підсумкове оцінювання учнів, які здобувають освіту за однією з індивідуальних форм (педагогічний патронаж, сімейна (домашня), екстернат) у 2019-2020 навчальному році здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання за процедурами, аналогічними до тих, що описані в цьому листі вище.

Учні 4-х та 9-х класів, які здобувають освіту за формами педагогічного патронажу, екстернату, сімейною (домашньою) формою, звільняються від ДПА та проходять лише річне оцінювання.

Учні 11-х класів, які здобувають освіту за формами педагогічного патронажу, сімейною (домашньою) формою, складають річне оцінювання з усіх навчальних предметів та ДПА у формі ЗНО на загальних підставах (окрім випадків, передбачених законодавством).

Особи, які проживають на неконтрольованій території або території населених пунктів на лінії зіткнення, та бажають в один рік екстерном пройти ДПА за рівень базової та профільної освіти, у 2019-2020 навчальному році звільнені від ДПА за рівень базової освіти, але проходять річне оцінювання за 9 клас у порядку, визначеному пунктом 10 розділу II Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти (в редакції наказу МОН від 10 липня 2019 року № 955, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02 серпня 2019 року за № 852/33823). Водночас такі особи складають річне оцінювання за 11 клас та проходять ДПА (в закладі освіти, якщо вони не реєструвалися для участі в ЗНО).

В умовах карантину, коли учні не можуть відвідувати заклади освіти, а також через закриття пунктів пропуску на адмінкордоні та лінії зіткнення, й річне оцінювання та ДПА (в закладі освіти) може проводитися з використанням технологій дистанційного навчання.

Окрім цього, учні 11 класів, які проживають на окупованій території, для вступу до закладів вищої освіти можуть звертатися до освітніх центрів, які працюватимуть на базі уповноважених закладів вищої освіти. Усього створено таких центрів, включаючи ті, що розташовані на території Луганської та Донецької областей.

Щодо зарахування учнів до 5-х класів закладів загальної середньої освіти

Згідно зі статтею 9 Закону України «[Про повну загальну середню освіту](#)» рівний доступ до здобуття повної загальної середньої освіти забезпечується, зокрема, шляхом зарахування до гімназії без проведення конкурсу, крім випадків, визначених законодавством.

Зарахування дітей до державних, комунальних закладів освіти для здобуття базової середньої освіти може здійснюватися на конкурсних засадах, якщо це не порушує право учнів, які здобули початкову освіту в цьому закладі освіти, на продовження навчання в ньому, та за умови, що кількість поданих заяв про зарахування перевищує загальну кількість вільних місць у відповідних класах.

Механізм зарахування дітей до закладів загальної середньої освіти визначено Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти (далі - Порядок зарахування), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року [№ 367](#), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016.

Привертаємо увагу до норм глави 3 та пунктів 2-16 глави 4 розділу II Порядку зарахування, що передбачають дві моделі зарахування до 5 класу:

- якщо заклад загальної середньої освіти забезпечує здобуття початкової освіти, то конкурсний відбір можливий на вільні місця лише у разі створення додаткового 5 класу;
- якщо заклад загальної середньої освіти не забезпечує здобуття початкової освіти, то конкурсний відбір організовується та проводиться відповідно до пунктів 2-16 глави 4 розділу II Порядку зарахування.

Загальною умовою оголошення та проведення конкурсного відбору є обов'язкове перевищення кількості поданих заяв про зарахування до відповідного 5 класу порівняно із загальною кількістю вільних місць у ньому.

Принадно інформуємо, що роз'яснення щодо особливостей подання в умовах карантину документів, необхідних для зарахування, було надано листом Міністерства освіти і науки України від 31 березня 2020 року № 1/9-182.

З повагою

Т. в. о. Міністра

Любомира Мандзій